

GERÇEK ALİM OLMANIN ÇOK KOLAY YOLU

a. İnsan Doğasına (Fıtrata) Uygun Beş Sünnet

خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ الْخِتَانُ وَالْإِسْتِحْدَادُ
وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَنَتْفِ الْأَبْطِ

“Hamsün mine’l-fıtrati’l-hıtânü ve’l-istihdâdü ve kassu’ş-şâribi ve taklîmü’l-azfâri ve netfi’l-ibti.”¹

Arapça metnini teberrüken okumuş olduğumuz hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu*

¹ Buhârî, "Libâs", 63, r. 5889; Müslim, "Tahâret", r. 49; Ebû Dâvud, "Teraccül", 15, r. 4198; Tirmizî, "Edeb", 14, r. 2756; Nesâî, "Tahâret", 10, r. 10; Muvatta', "Sifetü'n-nebi", r. 3; Ahmed b. Hanbel, II, 239, r. 7261; Ma'mer, *el-Câmi'*, XI, 174, r. 20243; İbn Hibbân, *Sahîh*, XII, 292, r. 5480; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 178, r. 2047; Humeydî, *Müsned*, II, 177, r. 965; Bez-zâr, *Müsned*, XIV, 149, r. 7677; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, I, 78, r. 11; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, X, 273, r. 5872; Ebû Avâne, *Müsned*, I, 163, r. 471; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 232, r. 686; *es-Sünenü's-suğrâ*, III, 343, r. 2712; Taberânî, *Müsnedü's-şâmiyyîn*, IV, 125, r. 2905; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 195, r. 2965; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XII, 109, r. 3195; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 654, r. 17231; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, I, 430, r. 1257; Gümüşhânevî, *Râmûz*, I, 279.

aleyhi ve sellem hazretleri Buhârî ve Müslim'in *-rahmetullahi aleyhimâ-* Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*ten rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuşlar:

Hamsün mine'l-fıtrati. “Beş şey fıtrattandır.” *el-Hitân.* “Çocukların sünnet olması” *Ve'l-istihdâd.* “Kasık kıllarının kazınması” *Ve kassu's şârîb.* “Bıyıkların kesilmesi” *Ve taklîmü'l-azfâr.* “Tırnakların kesilmesi.” *Ve netfi'l-ibt.* “Koltuk altındaki kılların yolunması.”

Bu hadîs-i şerîf müslümanın temizlik ve intizam sadedinde yapması gerekli olan bazı işleri sıralamış oluyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz ümmîlerin arasına, kendilerine kitap indirilmemiş bir kavmin içine; cahil, bilgisiz ve görgüsüz bir topluluğa; çocuklarını geçim korkusundan toprağa gömecek kadar katı kalpli, hayat şartlarından kalpleri katılaşmış bir topluma, en büyük ihtiyaç orada olduğundan ve daha başka kim bilir nice mânevî hikmetlerden dolayı o bölgeye gönderildi. O topluluğu, o Arabîleri, o çöl bedevîlerini, o kavmi her yönden yetiştirmek için. Ayrıca kıyamete kadar gelecek insanlara Allah'ın

emirlerini duyurmak için. Bütün âlemlere rahmet olarak, bütün insanlara ve cinlere peygamber olarak ve hükmü kıyâmet kopuncaya kadar devam edecek *hâteme'n-nebiyyîn*, son peygamber olarak gönderdi.

Peygamber Efendimiz de peygamberliğini hakkıyla eda etti; şehadet ederiz ki en güzel tarzda peygamberlik yaptı. Onun bizim peygamberimiz olmasından sonsuz derecede hoşnutuz, razıyız, ona bağlıyız, sevgi ve saygı içindeyiz, neşe ve sürur içindeyiz. Mutluluğumuzun sonu, nihayeti yoktur.

Allah bizleri onun şefaatine nail eylesin, âhirette bizi onun yanından ayırmasın.

O bize her şeyi öğretti. Selam vermeyi öğretti, sevmeyi öğretti, yaşamayı öğretti, yemeyi öğretti, uyumayı öğretti, uyanmayı öğretti, ibadetin şeklini zamanını öğretti, diş fırçalamayı öğretti, vücut temizlemeyi öğretti, yıkanmayı öğretti, tırnak kesmeyi öğretti. Bir şefkatli anne babanın evinde yetiştirdikleri çocuklarına neler öğrettiğini düşünün.

“Evlâdım! Sağ elinle al, üstüne dökme, tabağın kendine yakın kısmından al, başka

tarafına uzanma, yemek yerken ağzını şapırdatma, başkasının eline lokmasına bakma!” deriz, değil mi?

Bunların hepsinin kaynağı neresidir?

Peygamber Efendimiz’in hadisleridir. Okudukça bakıyorum, anlıyorum. İnsanın top-rağı eşeledikçe altın, gümüş, elmas, zümrüt, zebercet bulduğu gibi bakıyorum hepsini Pey-gamberimiz söylemiş. Büyüklerimiz öğrenmiş-ler, onlar da bize öğretmişler. Kendimizi yeni-den keşfediyoruz; örfümüzü, âdetimizi, ahlâkımızı, âdâbımızı yeniden öğrenmiş oluyo-ruz.

اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ

*Allâhümme hel bellağtü.*² “Tebliğ ettim mi yâ Rabbi? Şâhit ol yâ Rabbi!” dediği gibi her şeyi bize öğretmiş. İmanın en güzel incelikle-rinden, itikadın en büyük esaslarından, evin yaşamına kadar, insanın temizliğine kadar her

² Buhârî, “Hacc”, 132, r. 1739; “Hibe”, 15, r. 2597; “Hiyel”, 14, r. 6979; Müslim, “İmân”, r. 378; “Salât”, r. 208; “Küsûf”, r. 2; “İmâra”, r. 26-7; “Fiten”, r. 13; Ebû Dâvud, “Harac”, 11, 16, r. 2946, 2959; “Büyû”, 5, r. 3334; Ahmed b. Hanbel, I, 230, r. 2036; IV, 76, r. 16699; V, 48, 241-2, r. 20490, 23598; Hâkim, el-Müstedrek, IV, 487, r. 8361.

şeyi büyük küçük, asıl detay teferruat, her şeyi öğretmiş olduğuna işte bu hadîs-i şerîf de bir şâhit. Temizlikle ilgili tavsiyeleri de bu arada vârid olmuş.

Şöyle buyurmuş:

“Beş şey fıtrattandır.”

Bunu niçin söylüyor?

Çünkü insanın Allah’ın yarattığı şeyleri, fıtratı değiştirmesi doğru değil! Kadının erkeklere benzemesi doğru değil, erkeğin kadınlara benzemesi doğru değil.

Allah’ın yaratış şeklinin hikmetleri olduğundan onu asıl olarak, esas olarak kabul etmek lazım. Ama bu hadîs-i şerîfte bildiriyor ki beş şey fıtrattandır, fıtrata aykırı değildir. Bu işleri yapmak “fıtrata karşı gelmek” mânasına alınmamalıdır. “Bu beş şeyin yapılmaması değil, yapılması esastır.” denmiş oluyor. Bunlar; şeytana uyup da hilkatini değiştiren, acayip acayip kılıklara bürünen insanların zümresinden olunmaması gerektiğinin delili oluyor.

Bir; sünnet olmak. Sünnet olmak lazım. Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi. Evet, Allah orada bir fazlalık, bir et parçası, bir uzantı yaratmış ama onun kesilmesi, ameliyat

edilmesi lazım ki kir pis ve mikroplu maddeler orada birikip sıhate zararlı durumlar meydana getirmesin.

Bizden önceki ümmetlerde de, yahudilerde de sünnetin olduğunu biliyoruz. Kitaplarımızda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yaratılıştan sünnetli doğduğu yazılıyor. Bir, bu olacak. Çünkü olmadığı takdirde pislik birikiyor, uygun olmuyor. Tıbbî bakımdan bir zaruret, bunun yapılması lazım.

İki; *istihdad*, kasıkların kazınması. Tabii oralarda da hem erkek için hem kadın için biriken, büyüyen kılların kalmasında zarar var, pislik var. “Mikrop üreme vasatı meydana gelir, pislikler bulaşır.” diye oraların da temizlenmesi gerekiyor. Evet, kıl bitmiş ama onun izale edilmesi lazım.

Nasıl olur?

Kazımak suretiyle olur, bir takım maddeler sürüp kılları dökmek suretiyle olur. Eskiden bulmuşlar, ben hayret ediyorum; mâşaallah, insanoğlu neler bulmuş!? Bir şey sürüyorlar, çamur gibi; ondan sonra kazıyorlar, kıllar dökülüyor. Eskiden beri olan şeyler.

Sonra; bıyıkların kısaltılması, kesilmesi. Bıyık, burnun altında olduğundan uzun olması temizliğe engel olur, temizlikte zorluk olur. Fazla uzadığı zaman ağzın içine girer; sağa çekersin, sola çekersin ama sağa da çeksen sola da çeksen onun kesilmesi, kısaltılması uygun oluyor.

Tırnakların parmakların ucunda koruyucu bir tesiri var, faydası var. Allahu Teâlâ hazretleri o tarafa kadar eti ve deriyi yuvarlak, düz götürseydi parmaklarımız bu kadar dayanıklı olmazdı. Orası mahfazalı, gayet güzel. Fakat tırnak uzadığı zaman o boşluk kısmı simsiyah oluyor. Toz, toprak, kir, pislik oluyor; onun da kesilmesi gerekiyor, uzatılmaması gerekiyor.

Sonra koltuk altları; oralarda da kıl birikiyor. İnsan koştuğu, hareket ettiği zaman terliyor, terler orada birikiyor, kuruyor; tekrar terliyor, tekrar kuruyor. Umumiyetle atletlerin, gömleklerin, fanilaların koltuk altları sapsarı olur, erkeklerde bilhassa. Kadınlarda da öyle olur. Çünkü terliyor. Terler birikir ve kokar. Orada o temizlik yapılmazsa kıllar izale edilmezse çirkin bir şekilde kokar.

Halbuki İslâm temizlik dinidir, pisliğin barmaması için vücutta hiçbir şey bırakılmaması lazım. Müslümanın günde beş vakit namazı var; namaz kılmak için abdest alması zaruri, elleri yüzü ayakları yıkanıyor. Ama diğer taraflar her zaman yıkanan yerler olmadığından bunların temizliğine de dikkat etmek lazım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadîs-i şerîflerinde; “İyi bir müslümanın en aşağı haftada bir yıkanması lazım.” diye tavsiyesi var.

Hem de nerede?

Bizim bu Sapanca gibi önu göl, arkası dağ, ırmakları, dereleri, pınarları, suları bol bir yerde değil; suyun son derece kıt olduğu bir yerde dahi bunu böyle tavsiye etmiş. Hatta “Bir gusül abdesti alacak kadar su, bir altına bile olsa son derece pahalı bile olsa cuma günü o suyu alın da dökünün, yıkanın, abdest alın!” diye tavsiyesi var.

Sonra dişlerin fırçalanması. Biz şimdi fırça diyoruz, fırçalamak diyoruz. Eskiden fırça olmadığı zamanlarda, Peygamber Efendimiz'in zamanında bu işin yapılma şekli bir çeşit ağaç

kökünün, dalının vurularak, gevşetilerek tellendirilmesi suretiyle dişler o ağaç dalıyla - fırça gibi ucu tellenmiş olan o ağaç dalıyla temizleniyordu. Bunun temizlik sebebiyle olduğunu Peygamber Efendimiz söylüyor:

“Ağzınız dişleriniz sarı ve kokar bir vaziyette yanıma gelmeyin, benim karşıma öyle gelmeyin; dişleriniz temiz olsun. Böyle bir vasıta olmadığı zaman hiç olmazsa ağzınızı çalkalarken parmaklarınızla dişlerinizi ovuşturarak temizleyin!” diye tavsiyesi var.

الأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السِّوَاكِ

*el-Esâbiu tecrî mecre's-sivâk.*³ “Parmaklar da misvak yerine, fırçalama yerine geçer!” buyuruyor.

Buradan anlıyoruz ki genel hedef, umumi hedef ağzın, burnun, koltuk altının, apış arasının, tırnakların temiz olması; her yerin temiz olması. Yani pislik olmaması; pislik barınacak yerleri izale etmek suretiyle günde beş defa abdest almak suretiyle ve en aşağı haftada bir

³ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VI, 288, r. 6437; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 311, r. 26168; Gümüshânevî, *Râmûz*, I, 190.

kere yıkanmak suretiyle ve daha başka sebeplere bağlanmış. İnsanın ihtilam olmasına, hamamcı olmasına, rüya azmasına bağlanmış. Böylece mutlaka sık sık yıkanma prensibi İslâm'da getirilmiş.

Bilmeyen bir kimse;

“Hocam! Bunun ne önemi var? Zaten yıkıyoruz ya! Bildiğimiz şeyleri çıkmışsın kürsüde anlatıyorsun.” diyebilir.

Bunun önemini insan başka milletlerin örflerine ve törelerine baktığı zaman anlıyor.

Mesela Avrupa'da ve hıristiyan âleminde yıkanmak vaftiz suyunun -güya- faziletini ve bereketini götüreceği için yıkanmamak esasmış. Senede bir defa, iki defa kraliçe hazretleri güzel losyonlarla silinirmiş. Evlerinde saraylarında banyo yok, yüznumara yok. Adamların yıkanma yeri yok. Giyindiler mi, bacaklarına bir şey geçirdiler mi tamam. Teke gibi kokacak kadar devam ediyormuş. Ama Müslümanlıkta öyle değil.

Acaba biz mi biraz abartıyoruz?

Olur ya hani bizim hıristiyanlarla eskiden beri tabi bir rekabetimiz, çekişmemiz var. Olan ki insan rakip oldu mu biraz aşırı konuşuverir;

acaba biz mi abartıyoruz? Kendi kitaplarında ben Őu size baktığım gözlerimle kendim okudum. Bir seyyah var, Kânûnî devrinde Türkiye'ye gelmiş. Baron rütbesinde, Baron de Büsbek isminde bir seyyah.

“Bu adamlara acıyorum; sabah akşam her gün yıkanıyorlar, hasta olacaklar. Bu kadar yıkanmak olur mu?” diyor.

Osmanlı'nın Kânûnî devrinde müslüman ecdadımızın hamamlarına, banyolarına, evlerindeki hamamlıklarına hayret ediyor.

“Bu kadar sık yıkanmak olur mu? Hasta olacaklar. Bu adamlar ne biçim adamlar!” diyor.

Kendisinin yıkanmamasını tabii görüyor da bize hayretle bakıyor. Doğru hakikaten; sığırlar yıkanmaz, koyunlar eğer çoban yıkanmazsa yıkanmaz, bir mevsim durur, sudan bucak bucak kaçır; kedi yıkanmaz yalanır, köpek suyun içine atarsan yüzer ama atmazsan yıkanmaz. Doğru, onların mantığı doğru.

“Niye bu kadar çok yıkanıyorlar?” diye bize hayret etmiş ve kitabına da yazmış.

“Demek ki Peygamber Efendimiz suyun çok bol olduğu bir yerdeymiş de öyle emretmiş olabilir.” diyebiliriz ama öyle de değil.

Mesela Hintliler, Hindular Ganj nehrine giriyorlar, yıkanıyorlar. Onlar da ibadetmiş. Çamur da olsa Ganj nehri kutsal bir nehirlerymiş, giriyorlarmış. Peygamber Efendimiz’e peygamberlik Hindistan’da verilmiş olsaydı ne denirdi?

“Yahu su bol, onun için kolayca suyun içine giriyorlar, yıkanıyorlar.” derdik.

Çölde suyun kıt olduğu yerde, kolay bulunmadığı yerde; bütün sıkıntılara, mahrumiyetlere, meşakatlere rağmen Peygamber Efendimiz temizliği emrediyor.

b. Müslümanların Nereleri Temiz Olmalı?

O halde müslüman nasıl olacak?

Elbisesi yamalı olabilir, eski olabilir ama kendisi temiz olacak. İç çamaşırından, vücudundan, en mahrem yerlerindeki kıllarına kadar, terine kadar, tırnağına kadar, pabucuna kadar, içinden dışına hatta göğüs kafesinin içine, kalbine, niyetine kadar temiz olacak müslüman. Elbisesi temiz olacak, namaz

kılarken secde ettiği yer temiz olacak, bastığı yer temiz olacak. Demek ki muhiti de temiz olacak. Kalbi temiz, vücudu temiz, elbisesi temiz, namaz kıldığı yer temiz, çevresi temiz...

Bize şimdi son derece tabii geliyor. Tuvaletler evlerimizin içinde. Gayet alışmışız, tabii geliyor. İki adım atıyoruz, kapısını açıyoruz, giriyoruz çıkıyoruz. Eskiden dedelerimiz evin içinde tuvaleti uygun görmemişler. Götürmüş ta bahçenin öteki ucuna koymuş; ne ses duyulur ne koku gelir, ne giden belli olur ne gelen belli olur. En uzak noktaya atmış.

Dinimizin hassasiyeti bu. Ve Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tavsiyelerinden ayrı Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri bilhassa bizi temizliğe teşvik ediyor: "Allah temizlenenleri sever" diye bildiriliyor.

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

*Va'llâhu yuhibbü'l-muttahhirîn.*⁴ Kitaplarımızda *muttahirîn* kelimesinin izahı da "temizlenmede aşırı itina gösterenler" diye yazıyor.

⁴ 9/Tevbe, 108.

Temiz olacağız. Vücutumuz her şeyiyle temiz olacak. Bu da yetmiyor; bundan ayrı taranmak, tıraşlanmak gerekiyor, intizam gerekiyor. Sakal, bıyık, saç muntazam olacak. Bu da yetmiyor, kokulanmak gerekiyor. Koku sürünmek sünnet. Biz koku sürünüyoruz ama bizim dinimizde kadınlar dışarıda koku sürümez!

Peki, bu adaletsizlik niye? Oldu mu şimdi?

Erkekler dışarıda koku sürünüyorlar, kadınlar insan değil mi, onlara temizlik lazım değil mi?

Orada bir başka şey var. Dur, ileri gitme, durduğun yerde dur, izah edeyim. Onun sebebi başka. O da bir başka temizlikten; o da namusun temizliğinden dolayı!

Çünkü kadın süslenirse, kokulanırsa, dışarıda kime süslenmiş olacak?

Geçen “Aman ne nefis koku! Buradan birisi geçmiş.” derse olur mu?

Olmaz!

c. Hangi Güzele Bakmak Sevap

İslâm'da kadın dışarıda süslenmeyecek, dışarıda kokulanmayacak; İslâm'ın hükmü böyle.

Evinde istediği kadar süslensin, boyansın, donansın. Ne yaparsa yapabilir, evinde serbest. Nâmahreme yasak.

Ne oldu şimdi?

Aile temizliği oldu, namus temizliği oldu, kalp temizliği oldu. Temizlik var ama dışarıda yok.

Neden?

Bir kokudan, bir bakıştan, bir görünüşten, bir güzelliğin açığa vurulmasından karşı tarafın gönlü bu tarafa meyleder, bu tarafın gönlü o tarafa meyleder; fitne olur, fesat olur, günah olur, iş harama gider. İslâm; harama giden yolları kapamak için “sen dışarıda kokulanma, süslenme” diyor. Kadına böyle bir yasak koymuş. Erkeğe de “gözüne sahip ol” demiş. Tabi kadına da demiş.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا

فُرُوجَهُمْ

*Kul li'l-mü'minîne yeğuddû min ebsârihim ve yehfazû fûrûcehüm*⁵.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ

فُرُوجَهُنَّ

*Ve kul li'l-mü'minâti yağdudne min ebsârihinne ve yahfazne fûrûcehün.*⁶

Gözlerine sahip olacak. Gözüyle bile bakmayacak.

Bir bakıştan ne olur?

Bir bakıştan bir şey olmaz; gözün takıldı, bir baktın; normal. Göz var, gözün takıldı, bir bakışta baktın. Peygamber Efendimiz; “İkinci bakış şeytandandır.” diyor. Bir baktın, bir daha baktın; “Bir daha bakayım şuna, çok güzelmiş.” dedin.

Bir de, şimdi yaygın bir yalan var. Kuyruklu, sunturlu, şeytanî bir yalan var; güzele

⁵ 24/Nûr, 30.

⁶ 24/Nûr, 31.

bakmak sevapmış. Bu laf, yerine göre küfre kadar gider! Yerine göre, söyleyenin söylediği yere göre, kullandığı mahalle göre, küfre kadar gidecek bir söz.

Güzele bakmak sevap! Buyur, Sapanca'nın dağlarına bak. Ne kadar güzel! Havaya bak, güneşe bak. Ne kadar güzel; yıldızlı gece, mehtap, Sapanca Gölü, şu tepeden tırnağa kırmızı çiçeklerle donanmış ağaç. Tamam, güzele bakmak sevap, burada bir sözümüz yok.

Ama şu kadın da güzel, hadi ona bak!

İşte şimdi ayağımın altına alırım seni! Çünkü bu haram! Allah bunu yasaklamış. Burada “güzele bakmak sevap” dersen Allah'ın ahkâmıyla alay etmiş olursun. Küfre kadar gider. Güzele bakmak sevapsa öbür taraflara bak. Her şeyi yerli yerinde kullanacaksın.

Hani bir masalda ölen insanın ailesine -teferruatını unuttum ama- gidiyor, yanlışı bir söz söylüyor, bir araba sopa yiyor.

“Öyle denmez Keloğlan, böyle de!” diyorlar.

Cenazesi olanlara gidiyor; “Bol olsun!” diyor. Ötekisi “mahsule bol olsun diyecek” diye

öğretmişti ama bu, cenazesi olana “Bol olsun!” diyor, bir araba sopa yiyor. Lafı yerli yerinde kullanmak lazım. Yersiz kullandığı zaman olmaz. İşi de yerli yerinde yapmak lazım. Yersiz yaptığı zaman olmaz.

Demek ki bizim dinimiz her çeşit temizliğe önem verdiği gibi namus temizliğine de önem vermiş.

“Tamam hocam! Şimdi seni yakaladım. Madem namus temizliği önemliymiş, çifte tabancayı belime takarım, şarjörleri cebime koyarım; köşe başında o herifin hakkından gelirim. Tangur tungur, tangur tungur iki şarjör boşaltırım, geçer giderim.”

Olmaz!

İslâm’da hakkını bizzat kendisi almak yok. Ceza, bir muhakeme sonunda olacak.

“Namusumu temizledim!”

Olmadı, sen katil oldun! Onun yeri var, muhakemesi var, şeriate göre hükmü var; ondan sonra cezası var. Merak etmeyin; dinimiz her şeyi gayet güzel tarzda öğretmiş.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi her yönden temiz eylesin. Her çeşit şaşkınlıktan, taşkınlıktan, şaşırmadan, sapıtmadan hıfz eylesin.

Rızası yolunda temiz, pâk, namuslu, hâlis muhlis, her türlü maddî mânevî güzelliklere sahip kimseler olarak yaşamayı nasip eylesin.

d. Merhametli Alim Mahşer Yerine Nasıl Gelir?

İkinci hadîs-i şerîf; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in İbn Ömer *radiyallahu an-hümâ*'dan rivayet edilen bir mübarek sözü. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuş:

خِيَارُ أُمَّتِي عُلَمَاؤُهَا وَخِيَارُ عُلَمَائِهَا رُحَمَاؤُهَا أَلَا
وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَغْفِرُ لِلْعَالِمِ أَرْبَعِينَ ذَنْبًا قَبْلَ أَنْ
يَغْفِرَ لِلجَاهِلِ ذَنْبًا وَاحِدًا أَلَا وَإِنَّ الْعَالِمَ الرَّحِيمَ
يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنَّ نُورَهُ قَدْ أَضَاءَ يَمْشِي فِيهِ مَا
بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ كَمَا يُضِيءُ الْكَوْكَبُ
الدُّرِّيُّ

Hıyâru ümmetî ulemâühâ ve hıyâru ulemâihâ ruhamâühâ elâ ve inne'llâhe teâlâ le-yağfiru li'l-âlimi erbaîne zenben kable en yağfire li'l-câhili zenben vâhiden elâ ve

*inne'l-âlime'r-rahîme yecîü yevme'l-kıyâmeti ve inne nûrahû kad edâe yemşî fîhi mâ beyne'l-meşrıkı ve'l-mağribi kemâ yudîu'l-kevkebü'd-dürriyyü.*⁷

Sadaka resûlullâh fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Bu hadîs-i şerîf bizlere. Siz de isterseniz, siz de koşturursanız size de olur. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“Benim ümmetimin en hayırlıları alimleridir. Ve alimlerin de en hayırlıları merhametlileridir. Şefkatli, yumuşak kalpli olanlarıdır. Ve Allahu Teâlâ hazretleri cahilin bir günahını bağışlamadan önce bir alimin kırk günahını bağışlar.”

Ve merhametli alim kıyamet gününde gelirken nasıl gelir?

⁷ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 241, r. 1276; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 174, r. 2865; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LVI, 118-119; Münâvî, *Feyzü'l-kadîr*, III, 462, r. 3975; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 152, r. 28778; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VIII, 188; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, II, 40; İbnü'l-Cevzî, *el-İlel (Vâhiye)*, I, 132, r. 203 Gümüşhânevî, *Râmûz*, I, 280.

e. Gerçek Alim Olmanın Kolay Yönü

“Nuru ışıldamış olarak gelir; önü arkası her tarafı aydınlanmış olarak gelir, o nurda böyle yürür. O alim ve nuru Doğu ile Batı'nın arasını aydınlatır! Gökyüzündeki pırıl pırıl bir yıldızın parıldadığı gibi parlayarak gelir.”

Muhterem kardeşlerim!

Ben biraz ilme teşvik olsun diye “Bu hadîs-i şerîf bize.” dedim. Ama inşaallah bizedir. Tabi onu Rabbimiz'in lütfundan dileriz. Bizim dinimizde alimin tarifi biraz başka türldür.

“Arapça bilen adam alim.” diyebilir miyiz?

Diyemeyiz. Araplar'ın içinde nice cehennemlik insan var, Arapça bilmek kişiyi kurtarmaz.

“Hadîs-i şerîfi, âyet-i kerîmeyi çok bilen insan alimdir.” diyebilir miyiz?

Hayır, diyemeyiz!

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bir hadîs-i şerîfinde alimin tarifini yaparken;

“Kalbi müstakîm olan, dili doğru olan, özü pâk olan, ahlâkı güzel olan kimse asıl alimdir.” diye bildiriyor.

İslâm’da insanın alimliği kitabının çok olmasından, kafasındaki mâlumat yığınının bol olmasından değildir. Hâlinin Allah’ın razı olacağı bir hâle uygun olmasındandır.

“Filanca adam alim ama yalancı.”

Alim olsaydı yalan söylemezdi; yalanın cezası ortadayken yalan söylediğine göre alim değil.

“Filanca adam alim ama fitne fesat, içi karmakarışık.”

Alim olsaydı içi öyle olmazdı. İçi güzel olamadığına göre demek ki cahil. Yani mâlumat yığınının fazlalığından değildir. Biliyorsunuz Kur’ân-ı Kerîm’de Cuma sûresinde Allahu Teâlâ hazretleri şöyle buyurmuş:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ
الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَثْقَالًا

*Meselü’l-lezîne hummilû’t-tevrâte
sümme lem yahmilûhâ ke-meseli’l-hımâri*

yahmilü esfârâ.⁸ “Tevrat kendilerine yüklenildiği, sorumluluk kendilerine verildiği halde Tevrat’ı almayan, yüklenmeyen, yükü üzerine almayan kimseler...”

Neye benzer?

Ke-meseli’l-himâr. “Merkebe, himara, eşeğe benzer.” *Yahmilü esfârâ*. “Sırtında kitaplar taşıyan eşeğe benzer!”

Tevrat’ın ilmi kendisine yükletilmiş, kafasında Tevrat’ın bilgisi var ama o bilginin gereğini yapmıyor. “Sırtına kitap yükü vurulmuş, kitap yükletilmiş merkebe” benzetiliyor.

Sırtında kitapların olması merkebin merkepliğine bir tesiri olur mu?

Olmaz. Bir insan ilmi ile amel etmiyorsa, ilminin gereğini yapmıyorsa o zaman o hâle benzer; yani merkebe benzer. O bakımdan insan bilecek, bildiğini yaşayacak, tatbik edecek.

f. Dağdaki Çoban Alim

Alim olduğu hâlinden belli olacak. O adam alimdir. O zaman onun durumu; “Cahile uymaz, ağzından kötü söz çıkmaz, ahlâkı

⁸ 62/Cum’a, 5.

güzeldir, kalbi doğrudur, işi dürüsttür, milyonlar milyarlar versen yolundan dönmez, doğruluktan ayrılmaz, kötü yola sapmaz.” tarzında olacak. Bir insan o durumda olursa bilgisi az olsa bile alim olur. Biz o çeşit alimlere “ârif” diyoruz.

Bakıyorsun adam dağda çoban ama Allah’ı biliyor, mârifetullah sahibi olmuş, Allah *celle celalüh* hazretlerinin ilmine âşinâ, varlığını biliyor, birliğini kavramış. İbadetinde, taatinde ve Allah’ın sevgisini kazanmış, gönül gözü açılmış, basiretinin perdesi kalkmış, keramet ehli ama dağda çoban, ama ümmî.

Büyüklerden bir mübarek zâtın vefatı sırasında dervişleri başına toplanmışlar.

“Efendim! Sizden sonra makamınıza kimin geçmesini tavsiye buyurursunuz?” diye sormuşlar.

“Filanca şahıs geçsin.” diyor ama “filanca şahıs” dediği bir çoban, ümmî, Arapça bilmez, okuma yazma bilmez bir kimse. Koca tekke var, medrese var, bir sürü derviş var, şeyh de alim bir kimse, kitap yazan, risâle yazan bir kimse; çoluk çocuğu da yetiştirmiş, onları da okutmuş, onlar da müderris olmuşlar.

“Efendim! Anlatamadık galiba. Allah ömür versin ama vefat ederseniz, sizin yerinize makamınıza kim kâim olsun, yerinize kim geçsin, postunuza kim otursun?” diye soruyu tekrarlıyorlar.

“Filanca çoban” diyor yine.

Hık mık diyorlar; “Müderriş oğlunuz var, Arapça okumuş, Farsça bilir, ulûm-i şer’iyyede tahsil görmüş, yetişmiş, evladınız, ciğerpare-niz kendi neslinizden, sulbünüzden” diye baskı yapmaya çalışıyorlar.

“Bana bakın!” diyor, “Ölüm döşeğinde yatıyorum, ölüm vaktim geldi, diye siz beni ak-lını, dengesini, mantığını, hafızasını kaybetti mi sanıyorsunuz? Ben ciğerparemin, evladımın böyle bir şerefli makama gelmesini istemez miyim sanıyorsunuz? Ama emir yüksek yerden, ne yapayım? O çoban olacak!” diyor.

Bir tarafta oğlu, bir tarafta çoban. O çoban tarih kitaplarına geçmiş bir çoban; iyi, ârif bir kimse. O zât vefat edince geliyor makama oturuyor. Oturuyor ama vefat eden zâtın oğlu çıkıp geliyor:

“Bre küstah, cahil, edepsiz! Sen babamın makamında ne ararsın? İn aşağı!” diyor.

“Peki!” diyor, iniyor o da. Hocasının oğ-
luyla kavga mı etsin?

Şimdi kim alim?

Babasının vasiyetini dinlemeyen, babası-
nın tayin etmiş olduğu kimseye “in aşağı” di-
yen cahil. Cahile uymayan alim. Daha ilk ha-
reketten belli oluyor. Sessiz, kavga çıkarma-
dan hop aşağı iniyor.

“Sen buralarda duramazsın!”

“Baş üstüne!”

O şehri terk ediyor, öbür tarafa gidiyor.
Gittiği şehirde dervişler onun başına toplaşı-
yorlar.

İlm kân nebûd ze-hû bî-vâsıta

Ân nepâyed hem çü reng mâşıta.⁹

“İlim Allah’tan kulun gönlüne güldür gül-
dür akıp gelmezse taşıma suyla değirmen dön-
mez.” devam etmez.

Ötekisinin yanında kimse olmuyor, beriki-
sinin yanına herkes toplaşıyor, neden?

g. Kırk Günde Alim Olmanın Yolu

Ağzını açtığı zaman hikmetler dökülüyor,
Herkes bakıyor ki ilim burada. Çünkü Allah

⁹ Mevlânâ, *Mesnevî*, I, 276.

lütfunun membaını dayadı mı ağzından inciler mercanlar saçılır. Peygamber Efendimiz hadîsi şerifte;

“Bir insan Allah rızası için kırk gece, kırk sabah kendini ibadete tahsis ederse, hikmet pınarları gönlünden lisanına şakır şakır, şırıl şırıl akmaya başlar!” buyuruyor.

O; ibadetle, taatle, inkıyatla, edeple, ahlâkla o mertebeyi bulmuş; onun etrafına toplanıyorlar. Öbür taraf sönüyor, bu taraf parlıyor; o taraf kuruyor, bu dal gelişiyor. Asırlarca devam ediyor, oradan nice ârifler yetişiyor.

Demek ki ilim dediğimiz şey bizim bugün anladığımız gibi kitap yükü, bilgi yükü tarzında değilmiş. Daha başka bir şeymiş.

Bu mânada siz de alim olabilirsiniz, çok kolay. O kadar kolay ki haramlardan kaçacaksınız, farzları îfâ edeceksin, şüpheliden de uzak duracaksınız! Tamam, bu kadar. Son derece basit. Kimseyi incitmeyeceksin, kimsenin hakkını yemeyeceksin, harama el uzatmayacaksın, hakkın olmayan şeyi almayacaksın.

Adam hakkı olmayan şeyi alıyor, başkasının malını yiyor, başkasının mirasına konuyor;

cahil. Başına gelecek felaketten haberi yok, haram yiyor. Yarın onun burnundan fitil fitil geleceğini düşünmüyor. Demek ki cahilmiş. İsterse on tane üniversite bitirsin. Allah cümlemize hakiki ilmi, hayırlı ilmi nasip eylesin. Alim; hayırlı, hakiki alim olduğu zaman bir de merhametli olurmuş. Bu hadîs-i şerîften onu da anlıyoruz.

Allah cümlemize, cümle müslümanlara karşı merhamet ihsan eylesin. Cümle müslümanların, Ümmet-i Muhammed'in hayrı için, iyiliği için çalışmayı nasip eylesin, fedakâr olmayı nasip etsin, cömert olmayı nasip etsin, merhametli olmayı nasip etsin. Şu fânî dünyada, şu birkaç günlük ömrümüzde hayırlar yapıp öldükten sonra hayırlarımızın devam etmesini, sevaplarımızın bize akıp gelmesini nasip eylesin.

خِيَارُكُمْ مَنْ ذَكَرَكُمْ بِاللَّهِ رُؤْيْتُهُ وَزَادَ فِي عِلْمِكُمْ
مَنْطِقُهُ وَرَغَّبَكُمْ فِي الْآخِرَةِ عَمَلُهُ

*Hıyâruküm men zekkerüküm bi'llâhi ru'yetühû ve zâde fî ilmiküm mentıkühû ve rağğabeküm fi'l-âhireti amelühû.*¹⁰

h. Müslümanların En Hayırlıları

Bu üçüncü hadîs-i şerîf, Abdullah b. Ömer *radiyallahu anh'ten* rivayet edilmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bu hadîs-i şerîfde şöyle buyurmuşlar:

“Sizlerin en hayırlılarınız -sizler dediği müslümanlar- yani müslümanların en hayırlıları, sizin hayırlılarınız” *Men zekkerüküm bi'llahi rü'yetühû.* “Göründükleri zaman, bakıldıkları zaman, görünüşleri size Allah'ı hatırlatan kimselerdir.”

Siz ona baktığınız zaman Allah'ı hatırlıyorsunuz, Allah'ı anıyorsunuz, Allah aklınıza geliyor.

“En hayırlılarınız baktığınızda size Allah'ı hatırlatanlardır. Ve konuşması sizin ilminizi arttıranlardır.”

Konuştukça “Tamam, ben bu meseleyi bilmiyordum, ya demek bu da böyleymiş.”

¹⁰ Hâkim et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl*, II, 39; *Münâvî*, *Feyzü'l-kadîr*, III, 467, r. 3995; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 419, r. 1787.

diye onun yanında bilginizin ziyadeleştığı kimselerdir. Onun yanında bilginiz artıyorsa o kimse en hayırlı kimsedir.

Ve rağğabeküm fi'l-âhireti amelühû. “Ve icraatı, yaşayışı, ameli, işi sizi âhirete teşvik eden kişidir!”

Adamın haline bakıyorsunuz; “Sübhanallah! Nasıl âhiret için çalışıp duruyor. Ben de biraz dünyadan elimi eteğimi çekeyim de âhirete gayret edeyim. Bak bu mübarek nasıl çalışıyor.” dersiniz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz;

“Sizin en hayırlınız ameli size âhireti hatırlatan, konuşması sizin ilminizi arttıran, görünümünü size Allah’ı hatırlatan kimsedir.” buyuruyor

Muhterem kardeşlerim!

Bir insan bir insana baktığı zaman Allah’ı nasıl hatırlar?

Bakıyor, Allah’ı hatırlıyor. O adamın umumî görünüşünden, tavrından, tutumundan, dindarlığından hatırına geliyor.

Ankara’da bir aile var; evin hanımını sosyetik bir hanımmış. Bir İtalyan hanım, ayrıca bir

başka Fransız ahbablarından eşi konsolos olan bir Alman hanım, ona bakıp onun halindeki zarafeti, nezaketi, dindarlığı, hâlisliği, ihlâslılığı görüp Hıristiyanlığı bırakmış, müslüman olmuşlar.

Bizim bu tanıdığımız hanıma bakıyorlar; İtalyan, Hıristiyanlığı bırakıyor müslüman oluyor, Fransız kadın Hıristiyanlığı bırakıyor müslüman oluyor. “Gelin, müslüman olun.” diye bir şey de dememiş olduğu halde müslüman oluyorlar. Bakıyorlar, terbiyeli bir hanımefendi. Sultanlar gibi bir hanımefendi. Terbiyeli sözü az gelir. Dindar, kimseyi kırmak istemeyen bir kimse. Zarif, cömert, hoş halli; onu görünce kendisi hatırına geliyor, mukayese yapıyor; kendi dini hatırına geliyor, mukayese yapıyor; kendi gidişine bakıyor, mukayese yapıyor; onun hâline bakıyor, beğeniyor; onun Allah’a yönelişine hayran kalıyor, onun hâli tesir ediyor.

Mânevî bakımdan da insanın hâli insana tesir eder. Hiç bir şey söylemese de mânevîyatı olan bir insanın mânevî hâli, yanına gelen insana tesir eder. Hiç konuşmasa bile sadece hâli, sadece görünümü tesir eder. İnsanı bir

titreme alır. Gören insana bir heybet basar, bir haşyet basar.

Allah cümlemizi has, hakiki müslüman eyesin de o tesiri nasip etsin.

i. Anne Babanın Çocuklarını Müslüman Yetiştirmelerinin Etkili Yolu

Nasıl elektrik cereyanı olan kablonun yakınında bir manyetik alan meydana geliyorsa müslümanın da çevresinde iyi Müslümanlığın dan hâsıl olan bir mânevî hava, halka vardır ki insan oraya geldi mi, o kokuyu duydu mu, o alana girdi mi, orada dünyayı unutuyor, âhireti hatırlıyor, Allah'ı hatırlıyor, Allah'ın yolunu hatırlıyor. Kendi hâline bakıyor, işine bakıyor ve iyi müslüman olmaya azmediyor, gayret ediyor. İyi insan bu.

Buna “lisan-ı hâl ile tesir etmek” derler. İnsanın her zaman bir şey söylemesi gerekmez. Hele hele annenin ve babanın çocuklarına tesiri çok fazladır. Elbette sözle de söyleyecek, “şunu yapma, bunu yap” tarzında nasihat de edecek ama annenin ve babanın asıl tesiri lisan-ı hâl ile, kendilerinin örnek olması tarzındadır.

Bir küçücük bebek. Bir kere hatırlıyorum; evde cemaatle namaz kılıyoruz, bizim küçük geldi, o da namaza durdu. Cemaattekiler arkadan onun o sevimli haline dayanamadılar güldüler, namazı bozdular.

Küçük çocuk niye namaz kılıyor?

Büyüklerin namaz kıldığını gördüğü için. Daha paytak paytak yürüyen küçücük bir bebekken geliyor, o da namaz kılmaya heves ediyor. Onun yerine başka bir şey görseydi onu yapardı. Mesela, o çocuk bir büyüğünün sigara içtiğini görse o da bir köşeye gider, kâğıdı bükerek, bir yerden tutuşturur. Sigara bulamasa bile onu tüttürmeye bakar.

Neden?

Çünkü büyüğünden onu gördü. Neyi gördüyse onu yapar. O bakımdan hâlimizi düzeltirsek, başkalarına da iyi örnek oluruz.

Bir de bunun aksi var. Hâlimiz dolayısıyla başkalarına kötü örnek olmak veyahut bizim kötülüğümüz dolayısıyla başkalarını Müslümanlıktan nefret ettirmek. Bu da çok büyük veballi bir şey. Filanca adam sana baktı;

“Böyle Müslümanlık olacaksa olmaz olsun, vazgeçtim.” dedi, döndü gitti.

Felaket bu! Onun vebali senin omzunda olmuş oluyor. Onun için Rabbimiz hepimize güzel mânevî haller nasip etsin, konuşmasak dahi etrafımıza hâlimizle güzel telkinler ve tesirlerde bulunmayı nasip etsin.

Sonra konuşması insanın ilmini arttıracak. Demek ki herkesin bildiği şeyi söylemeyecek, daha başka yeni bilgiler söyleyecek. “Mâlumu ilâm” diye bir söz vardır. Bazen bir kimse konuşurken; “Zaten biliyoruz, ne konuşup duruyorsun?” deriz ya, öyle bir konuşma, lüzumsuz.

İnsan konuşmayı neden yapar?

Eğer konuşmadan bir fayda hâsıl olacaksa, yeni bir bilgi olacaksa yapar, olmayacaksa ötekisi de biliyor, sen de biliyorsun, ne diye konuşalım? O zaman konuşmaya lüzum yok. Bu bir.

İkincisi; bizim arkadaşlık yapacağımız kimselerin bizden daha geniş bilgili, mâlumatlı olmasına da burada bir işaret var. Gideceksin, senden daha bilgili insanla ahbaplık edeceksin ki bilgin artsın. Ondaki bir şeyler öğrenip dinini daha iyi yaşayabilmen mümkün olsun. Demek ki ilmi ziyade olanlarla; durumu faziletli

umumi seviyesi daha yüksek olanlarla dostluk, ahbablık etmeye gayret etmeliyiz ki bize onun konuşması fayda sağlasın.

Bir de adamın yaptığı işler âhirete yararlı, Allah'ın sevdiği, sevaplı işler olacak. Size de bir aşk ve şevk gelecek; “Keşke ben de böyle yapsam, ah ne iyi olurdu!” diye insan heves edecek. Filanca kimse bir cami yaptırmış;

“O kadar büyük yaptıramasam da ben de inşaallah bir köşede bir cami yaptırsam iyi olur veyahut falanca camiye birazcık yardım etsem iyi olur. Çorbada benim de tuzum bulunsun, sevap kazanayım.”

Falanca kimse bir talebeye bakmış, bütün masraflarını karşılamış; ilkokuldan almış üniversiteden mezun etmiş, bir de evlendirmiş, ev bark sahibi etmiş.

“Ben de böyle bir yetim bulayım, inşaallah böyle bakayım.” diyebilir insan.

İnsan böyle iyi şeyleri örnek almalı, yapmaya çalışmalı. Fiilleri ve hareketleriyle etrafına böyle güzel örnek olan, numune olan kimselere ne mutlu! O kimseler “en hayırlı kimseler” olmuş oluyor.

j. Sahabeler Neden En Üstünler?

Bundan sonraki hadîs-i şerîf:

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ
ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينَهُ
شَهَادَتُهُ

*Hayrû'n-nâsi karnî sümme'l-lezîne
yelûnehüm sümme'l-lezîne yelûnehüm
sümme yecîü akvâmün tesbiku şahâdetü aha-
dihim yemînehû ve yemînühû şehâdetehû.*¹¹

Buhârî ve Müslim'den rivayet olunmuş bir hadîs-i şerîf, Peygamber Efendimiz şöyle bu-
yuruyor:

“İnsanların en hayırlıları, şu benim as-
rımda, zamanımda yaşayanlardır.”

“Peygamber Efendimiz'in devrinde yaşa-
yan, onu gören sahabe” demek oluyor.

¹¹ Buhârî, “Şehâdât”, 9, r. 2652; “Fedâilü's-sahâbe”, 1, r. 3651; “Rikâk”, 7, r. 6429; Müslim, “Fedâilü's-sahâbe”, r. 212; Ahmed b. Hanbel, I, 434, r. 4130; İbn Hıbbân, Sahîh, XVI, 206, r. 7223; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, I, 111, r. 44; X, 269, r. 20598; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-evliyâ, VII, 126; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummâl, XI, 526, r. 32449.

İnsanların en hayırlısı sahabedir. Bizim mezhebimiz de bunu açıkça ifade etmiştir ki sahabe-i kirâm daha sonra gelen evliyâullahın hepsinden üstündür. Evliyâ ne kadar üstün olursa olsun sahabenin derecesine çıkamaz.

Neden?

İşte Peygamber Efendimiz buyurmuş:

“Benim asrımın, benim zamanımın insanları insanların en hayırlısıdır.” buyurmuş.

Neden?

Onlar Peygamber Efendimiz’den feyiz aldılar; onların hocası Peygamber Efendimiz. Onları o yetiştirdi, o tedib eyledi. Onlar o nuru, o membaı gördüler, o kadar yakın istifade ettiler; o bakımdan en hayırlı kimseler oluyorlar. Onların hepsine sevgimiz saygımız sonsuzdur. Onların hiçbirisini ötekisinden ayırmayız. Onların aleyhinde konuşup, sövüp sayıp da Peygamber Efendimiz’i rencide etmeyiz, üzmeziz. Çünkü Peygamber Efendimiz;

“Ashabım konusunda beni üzmeyin!” buyuruyor. Yani “Onlara kötü gözle bakıp kötü söz söyleyip üzmeyin.” diyor.

Maalesef bu hadîs-i şerîfler ortadayken müslümanlar arasında bir takım fırâk-i dâlle,

sapık fırkalar temayüz etmiştir ki sahabeye sövmeyi, sahabenin aleyhinde bulunmayı meslek edinmiştir. Allah akıl fikir versin, doğru yola çeksin.

Sümme'l-lezîne yelûnehum. “İnsanların ondan sonraki hayırlıları onların arkasından gelenlerdir.”

k. **Tâbiîn**

Yani sahabenin arkasından gelenler. Onlara *tâbiîn* diyoruz.

وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ

*Ve'l-lezîne't-tebeûhüm bi ihsânin.*¹² diye âyet-i kerîmede de o tabirle ifade edildiğinden *tâbiîn* diyoruz.

Tâbiîn ne demek?

Peygamber Efendimiz'in zamanından sonraki kuşak, Peygamber Efendimiz'i görmemiş ama sahabeyi görmüş, ondan sonraki kuşak. Onlar da o mübareklerden dinin aslını, esasını, tam doğru ve düzgün olarak öğrenmiş oldukları için kıymetli kimseler oluyor.

¹² 9/Tevbe, 100.

Sümme'l-lezîne yelûnehüm. “Ondan sonraki zümre.”

Tebe-i tâbiîn diyoruz. Din kitaplarımızda terim olarak böyle geçiyor. “*Tâbiîn*’den sonra gelen kuşak” oluyor.

Sümme yecîü akvâmün. “Bunların arkasından bir takım topluluklar, kavimler gelecek ki şahitlikleri yeminlerine, yeminleri şahitliğine takaddüm edecek!”

Yemin etmeden şahitlik edecekler. Daha şahitlik etmeden yemin edecekler. Yeminin kıymeti yok, yalan dolan bol, serbest. “Vallahi de billahi de” diye hemen bastırıp yalan yere şahitlik yapabilecek, çünkü Allah’tan korkmuyor. “Böyle sapık zümreler meydana çıkacak.” diye Peygamber Efendimiz bildirmiş.

Bu hadîs-i şerîften bizim anladığımız, bize şu anda lazım olan nokta şudur ki Peygamber Efendimiz’in ashabı kıymetli bir zümredir, yıldızlar gibidir. Hepsine saygımız, sevgimiz sonsuzdur. Biz onları dinimizin en mübarek simaları olarak örnek alırız. Kendilerini severiz, sayarız. Allah şefaathlerine erdiresin. Ondan sonra *tâbiîn*; onlara da hürmetimiz çoktur *tâbiîn* içinde nice alimler yetişmiş, din ilimlerini

tedvin eyleyip bize naklelemişlerdir. *Tebe-i tâbiîn*; onlar da mübarek insanlardır. Ondan sonra Ümmet-i Muhammed genişleyip çeşit çeşit diyarlara yayıldıktan sonra mecûsisi, hıristiyanı, yahudisi, karışığı, bozuğu, her çeşit insan bir harman olmuş, iyiler kötüler karışmıştır, çeşit çeşit insanlar ortaya çıkmıştır. Ama iyiler her zaman devam ettiği gibi kıyamete kadar da devam edecek. İyiler her zaman olacak. Allah iyileri, daima hakkı tutan insanları yeryüzünden eksik etmeyecek. Rabbimiz az da olsalar -hakikaten az olacak, nadir olacaklar- bizi o zümreden eylesin, o zümrenin yanında eylesin, onlarla beraber eylesin.

SORULAR-CEVAPLAR

Soru: Ehl-i Sünnet'te Mehdi inancı nasıldır? Mehdi inancının Şia'dan etkilenmesi dolayısıyla Ehl-i Sünnet'e girdiği söylentisi ne derecede doğrudur?

Cevap: Bu hususta bizim büyük alimlerimizin, hadis ve fıkhıta hakikaten güzel bilgi sahibi alimlerimizin kitapları vardır. Rivayet edilmiş hadîs-i şerîfler gösteriyor ki Mehdi

inancı Ehl-i Sünnet'e Şia'dan girmiş değildir. Mehdi hakkındaki hadîs-i şerîfler vardır.

Hatta o hadîs-i şerîflerden dolayı Şia'da Mehdi inancı kuvvetlenmiştir. Oradan değil bilakis asıl kaynaktan dolayı. Şia'nın içindeki Mehdi inancı pattadak çıkmış değil ki. Ondaki inanç da yine Peygamber Efendimiz'in mevcut olan hadîs-i şerîflerini bir çeşit yorumlamadan gelmektedir. Şia'nın Mehdi inancı yanlıştır; yanlışığın akılla, mantıkla her şeyle sabit!

Mesela bugün İran'da hâkim olan Caferî mezhebinin mensuplarıyla, işte bu hâlihazır-daki idareci olanlarla görüştim ben. Üniversiteden görevlendirilip gitmiştik. Ülkelerine resmen gönderilmiş, vazifeli olarak gitmiş olduğumuz bu sırada, onlar davet etmişti. Oradaki şahıslarla konuştuk; bize de Mehdi inancı hakkında kitaplarını verdiler. Onların Mehdi inancı şudur: 12 imamın on ikincisi olan el-İmâm Muhammed el-Mehdî şu anda saklıdır, yaşıyor. Aradan 1100 küsur sene geçmiş ama hâlâ "Sağ, saklı; çıkacak!" diye inanıyorlar. Bu inancın akılla, mantıkla ilgisi yoktur.

"Âhir zamanda Peygamber Efendimiz'in soyundan, adı Peygamber Efendimiz'in adı

gibi, babasının adı Peygamber Efendimiz'in babasının adı gibi, kendi sülalesinden bir mübarek şahıs çıkıp müslümanları birleştirecek; yeryüzü zulümle, cevr ile dolmuş iken o zulmü, cevri izale eyleyip adaletle hükmedecek.”

Ehl-i Sünnet'in inancı budur. Şia'nın inancı mantık dışıdır; onikinci imamı bekliyorlar!

Karayoluyla seyahat ederken, Bağdat'ın kuzeyinde Samerra şehrine gittik. Orada uzaktan bir cami gördük. Pırıl pırıl altın kubbesi var. Minarelerinin ucunda bizim kurşun döktüğümüz yerleri altın kaplamışlar. Altın kaplı kubbeler, altın uçlu minareler. Hasan-ı Askerî hazretlerinin camisiymiş. Ziyarete gittik, gezdik. Muhteşem bir âbide! Hakikaten her tarafından zenginlik fışkırıyor, pırıl pırıl parlıyor. Kristaller, aynalar, altınlar, gümüşler, kıymetli taşlar; gözlerimiz kamaştı.

Padişahların saraylarını düşündüm; o İstanbul'daki en lüks gördüğümüz, bildiğimiz yerleri düşündüm; onlar, yanında solda sıfır kalır. Mekke-i Mükerreme'yi düşündüm; Medîne-i Münevvere'yi, Peygamber

Efendimiz'in türbe-i saadetini düşündüm. Tabi Suudlular büyük binalar yaptılar, vantilatörler taktılar ama ondan önceki hallerini düşündüm, gayet sade idi. Altına, gümüşe, mücevhere gark edilmiş bir cami. Gezdik. Millet alt katalara doğru iniyor, biz de kalabalıkla beraber alt kata indik. "Kalabalıkla beraber nereye gidiyorlar?" diye bakmak istedik. Gittik gittik, merdivenlerden indik, bir yere geldik. Koridor gibi küçük bir oda; dipte şişman, göbekli, sarıklı bir adam oturuyor. Köşede de mazgal deliği gibi bir yarık. "Ne var burada? Millet niye buraya kadar geldi?" diye sorduk.

"Muhammed Mehdi buradan aşağı gitti." diyorlar. Bu delikten aşağıya gitmiş, o delikten çıkacakmış!

"Sübhanallah! Hay Allah müstehakınızı versin!" dedik, döndük, çıktık geldik.

İnançları yirminci yüzyıla, akılla mantıkla, din ilimleriyle, sahih rivayetlerimizle uyuşacak tarzda değil. Bekliyorlar ki gelsin!

"Hâlâ sağ, gelecek." diyorlar.

Bu kadar zaman, olur mu yani, bunu nasıl diyebilirsiniz? İşte inancı öyle, nasıl yerleştirmişse artık. Bir aslı esası yok.

Soru: Yetim hakkı yemek kötü bir şey fakat o yetim, yakınının ise evine gidip yemek de buna girer mi? Halk arasında böyle bir anlayış var, onlar da darılıyorlar.

Cevap: Davet ederse gelir gidersin. Darılıyorsa çok âşikâr bir şekilde gelmenizi istiyorsa onun bir mahzuru yoktur. “Yetim malı yemek” demek, daha çocuğun aklı ermiyorken, malına sahip olamıyorken mirastan kendisine kalmış olan malı, fırsattan istifade yemektir. Haram olan budur. Yoksa adam yetim ama malı var, davet ediyor, kendisi gönül huzuru içinde ikram ediyor; o haram değildir.

Soru: Nebati margarinlerde domuz yağı olduğu söyleniyor, duyduğumuzdan beri biz de almıyoruz. Fakat çocuklarımız bakkaldan bisküvi, çikolata vesaire alıyorlar, onlarda da nebati yağ var. Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Cevap: Nebati yağların hepsinde domuz yağı yoktur. Bazı firmaların sanayi bakanlığından aldıkları müsaade için verdikleri belgelerde, öyle don yağları kullanacaklarına dair ifadeler olduğundan, bazılarının kullandığı anlaşılıyor ama hepsinin domuz yağıyla

yapıldığı söylenemez, adı üzerinde, nebati yağ. Nebat, “bitki” demek; nebati yağ “bitkisel yağ” demektir. Yani bitkiden çıkarılma. Ayçiçeğinden, pamuktan, mısırdan elde edilmiş olan yağı kimyevî bir usulle içine hidrojen, ilave etmek, hidrojenize edip katılaştırmak suretiyle tereyağ görünümünde bir yağ elde ediliyor; buna “margarin” deniliyor. Bu nebati olanlarında bir şer’î mahzur yoktur.

Ama içine domuz yağı katılmış olan margarinler var mıdır?

Vardır. Mesela biz Münih’te otururken oranın daha önceden durumunu bilen, bizden daha önce orada oturmuş olan kardeşlerimiz bize söylediler:

“Alacağınız yağların muhteviyat kısmına bakın. Nebati yağın içine; ‘Lezzet olsun diye veya başka sebeplerle hayvanî yağ da katılmıştır’ diye yazıyorsa o zaman onu almayın.”

Çünkü o hayvani yağ dediği işte bal gibi domuz yağıdır! “Bal gibi” değil de “tastamam” demek istiyorum; “domuz yağı” olduğu oradan anlaşılıyor. Bizim memleketimizde formüllerine bakarsınız, kontrolünü yaparsınız. Özellikle devlet müesseselerinin,

tarım kooperatiflerinin ürettiği şeyleri alırsanız, onlarda yalan yanlış beyan yapılmaz. Sorunuza doğru düzgün cevap verme mecburiyeti de vardır. Nebati margarinleri kullanabilirsiniz, şer'an bir mahzuru yok.

Ama bu izahı verdikten sonra bir adım daha ileri giderek size bir başka tavsiyede bulunacağım. İçinizde doktor kardeşlerimiz de var, meseleyi biliyorlar. Nebati yağlar vücuda faydalı değil zararlı. Yani hidrojenize edilmiş margarin yağlar ve genellikle bütün yağlar. Tereyağı bile. Tereyağında bile bu var, zeytinyağında da var. Bunlar fazla alındığı zaman kanda “kolesterol” denilen bir fazlalık oluşuyor. O da damar sertliğine yol açıyor. Bu yağlar, yağ zerrelere damara yapışıyor Damarları daraltıyor, kalp hastalıklarına yol açıyor. Bu sıhhi zarar, margarin yağlarında daha fazla oluyor, likit yağlarda daha az oluyor. Ama likit yağlar, akıcı yağlar da yine fazla miktarda alındığı zaman kanda “trigliserit” denilen bazı maddeleri arttırıyor; o da zararlıymış. Demek ki esas itibariyle genel bir kaide olarak sıhhatimizin korunması

için bu yağ işinden biraz uzak durmamız gerekiyor.

Ana kaide olarak yağları az kullanın, bir. İlla kullanacaksanız margarin yağları kullanmayın, akıcı yağları kullanın, iki. Yağın katılaştırılmasının bir faydası yoktur. Sadece görünümü tereyağına benziyor. Görünümü güzel ama vücuda zararlı. Onun için akıcı, likit yağlar kullanın ve mümkün olduğu kadar da az kullanın. İlla yağ kullanacaksanız, kullanmanız gerekiyorsa; bir teneke margarin kullanacağınıza bir kilo hâlis tereyağından kullanın, daha iyi.

Her şeyin hâlisini kullanın. Çünkü insan dünyaya bir defa geliyor, bu vücut insana bir defa veriliyor! Bir hasta oldu mu binlerce lira gidiyor, milyonlarca lira harcanıyor. Bu vücudu sıhhatli kullanalım. Hiç yağ yemesek, sırf ot yesek ölmeyiz. Bir şey olmaz. Yağı azaltmakta fayda vardır. Onu da ayrıca tavsiye ederim.

Yağı az yiyin. İlla yiyecekseniz, akıcı yağları, en iyisi zeytinyağını tercih edin. Katı yağları mümkün merteye kullanmayın. Pastaydı, börekti, çörekti; vıcık vıcık yağlar. İnsan

gençken bir şey anlamaz insan. Midem kaynıyor.. Hazmedemiyor da ondan. Yemekten sonra bir hararet basıyor iki saat üç saat devam ediyor. İşte mide onu halledeceğim diye akla kararı seçiyor da ondan. Bu bakımdan sıhhatinize dikkat edin, yağı azaltın, sebze meyveyi taze taze çok yiyin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

17 Cemâziye'l-Âhir 1408 /

06.02.1988

Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

